

Notenteelt onderdeel van Nationale Eiwitstrategie

Aan : Minister Schouten, Ministerie van LNV
Van : Nederlandse Notenvereniging
Betreft : Reactie op de Nationale eiwitstrategie
Datum : 6 januari 2021

Geachte minister, geachte mevrouw C. Schouten,

Met belangstelling hebben we kennis genomen van uw Nationale Eiwitstrategie. U beoogt de productie van plantaardige en innovatieve eiwitten te stimuleren en het consumptiepatroon van de Nederlandse bevolking te veranderen. Een streven dat we ondersteunen. U streeft ook naar een kringlooplandbouw met aandacht voor de natuur, naar meer koolstofopslag in de boom en bodem, naar meer biodiversiteit, naar meer bomen in bedrijfssystemen, naar een duurzame landbouw in Nederland met minder input aan grondstoffen en naar schoner grond- en oppervlaktewater.

De foto op de voorkant van het rapport van uw visie was hoopvol. Een mooie, gezonde boterham besmeerd met pindakaas en twee pinda's (een pasta van plantaardige eiwitten en daarnaast twee eiwitrijke peulvruchten). Helaas niet afkomstig uit de beoogde kringlooplandbouw. Het had zomaar hazelnotenpasta kunnen zijn op het brood en de twee aardnoten hadden hazelnoten kunnen zijn, beide afkomstig uit Nederland. De foto op de voorkant geeft volgens ons wel de kern aan: de consument moet gezonder gaan eten en dan komt er ook een andere markt vraag.

Het was dan ook een grote teleurstelling voor ons en de leden van de Nederlandse Notenvereniging dat we in uw visie Nationale Eiwitstrategie nergens het woord "noten" tegenkomen. Een enorme gemiste kans. Noten zijn in veel landen een belangrijke eiwitbron en ook in Nederland groeit de productie en consumptie van noten. Nederland heeft een sterke notenketen gebaseerd op invoer van noten uit landen als USA (California) en Turkije. Twee productielanden met problemen (water, MVO). Het zou een stimulans zijn geweest als de Nationale Eiwitstrategie dit herkend had en ook een visie en doelstelling had geformuleerd voor de ontwikkeling van Nederlandse notenteelt. Een korte lokale eiwitketen voor menselijke voeding met als basis noten, geteeld in Nederland.

De laatste jaren staat de teelt van noten, in welke toepassing vorm dan ook (volvelds, strokenteelt, agroforestry, bufferstroken, voedselbossen), in de belangstelling van agrarische ondernemers. Zowel akkerbouwers als veehouders zijn, om uw wel zeer bekende redenen, op zoek naar alternatieve teelten en mogelijkheden. De teelt van noten is dan een optie en de laatste tijd starten steeds meer ondernemers om diverse redenen met notenteelt, met name hazel- en walnotenteelt. Er is vraag naar Nederlandse noten (lokale korte keten).

Een ondernemer die nu walnotenbomen plant op grasland blijft de eerste 10 jaren de gewascode grasland gebruiken vanwege GLB redenen en gebruiksnormen. Hierdoor is de oppervlakte notenteelt moeilijk vast te stellen. Wij schatten de teelt van noten nu al op honderden hectares (onder andere in combinatie met andere gewassen). In de ons omringende landen als België en Duitsland, maakt notenteelt dezelfde groei

ontwikkeling door. Ook de opkweek van notenbomen is een groeiende sector in Nederland. De laatste jaren is de vraag naar bomen (notenrassen) groter dan de productie van jonge bomen.

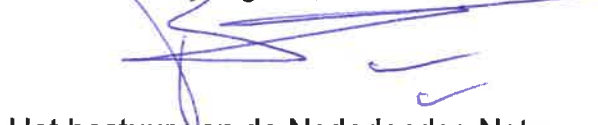
Hazelnoten en walnoten zijn gezond, dragen bij aan de eiwittransitie, ze passen bij het klimaat en bodems van Nederland, ze kunnen duurzaam worden geteeld, ze passen in natuur-inclusieve landbouw, ze passen in onze landschappen, er kan een verdienmodel mee worden opgezet en er is een ondersteunende branche vereniging Nederlandse Notenvereniging. Allemaal perspectief biedende randvoorwaarden.

De notenteelt is een teelt in opbouw in Nederland en verdient een kans. De ondernemers willen die kans grijpen en vorm geven. Ondersteuning in deze innovatie is welkom. Er zijn nog veel onderzoeksvragen en ook de consument in Nederland kent de achtergrond van de teelt van noten niet en al helemaal niet de "footprint" van de Californische walnoot of de Turkse hazelnoot. Het stimuleren van productie en consumptie van de Nederlandse noot past uitstekend in uw Nationale Eiwitstrategie en verdient daarin dan ook een plek.

We hopen dat in de verdere uitwerking van de Nationale Eiwitstrategie er aandacht is voor de teelt van noten en willen graag met u in gesprek om invulling te geven aan de strategie.

Contact: secretariaat@notenvereniging.nl

Met vriendelijke groet,

Het bestuur van de Nederlandse Notenvereniging

Nederlandse Notenvereniging

www.notenvereniging.nl

secretariaat@notenvereniging.nl

KvK 69311234

NEDERLANDSE
NOTENVERENIGING

Toelichting

Gezond

Noten zijn een gezond product. In de “schijf van vijf” staat dat iedereen elke dag een handjevol ongezoeten noten zou moeten eten. Noten zijn zeer calorisch en bevatten veel eiwitten, lipiden, koolhydraten en micronutriënten. Noten zijn bijzonder rijk aan onverzadigde vetzuren, waaronder oliezuur, linolzuur en linoleenzuur. Uit verschillende onderzoeken is gebleken dat inhoud stoffen van noten zouden helpen bij de preventie van borst- en darmkanker en het LDL-cholesterol kunnen verlagen.

Duurzaam

Notenbomen zijn meerjarige houtige gewassen die vele tientallen jaren blijven staan. De meeste notentelers telen zonder kunstmest en chemische middelen. Vele telen biologisch of met EKO Keurmerk. Notenbomen leggen koolstof vast en verhogen het organisch stofgehalte in de bodem (zo bleek uit onderzoek) en kunnen zo bijdragen aan het beheersen van de klimaatverandering (klimaatadaptatie en -mitigatie).

Passend in het landschap

Walnotenbomen zijn al eeuwenlang verbonden aan het erf van boerderijen in Oost-Nederland. In de Achterhoek en Twente vind je bij bijna elke boerderij een walnotenboom. Maar ook bij boerderijen op de klei van Noord-Groningen zijn nog oude walnotenbomen (tot wel 175 jaar oud) te vinden. In het landschap van langs de grote rivieren en in Zeeland zijn her en der lanen van walnoten te vinden, zoals het laantje in Lingezegen, de laan op landgoed Marienwaard en op dijken in de Betuwe en Zeeland. Hazelaars komen al eeuwen in ons landschap voor. Ze vormden vroeger een voedselbron voor de bevolking van Nederland en werden gebruikt als hakbosjes en in hagen.

Onderdeel natuur-inclusieve landbouw

Notenbomen kunnen goed worden ingepast in agrarische bedrijfsmodellen Om de biodiversiteit te verhogen, maar wel de productie in het oog te houden, hebben melkveehouders, akkerbouwers en kippenhouders de laatste jaren notenbomen op hun land geplant. Op een goede manier ingepast in het landschap, passen ze dus uitstekend in natuur-inclusieve landbouw.

Bufferstroken 2.0 (een klimaat slim landschapselement bestaande uit notenbomen) heeft in december 2020 de aanmoedigingsprijs voor de Gelderse Prijs voor Ruimtelijke Kwaliteit ontvangen met lovende woorden vanuit de jury.

<https://forum.gelderland.nl/gprk2020/genomineerden+gprk+2020/default.aspx>

Verdienmodel

De verdienmodellen zien er goed uit voor notenteelt. De marktvraag groeit, het is een gezond product en past goed in kringlooplandbouw (dan hoeven we geen gebleekte Californische walnoten of Turkse hazelnoten meer in te voeren).

Voor het verkrijgen van productie van noten van goede omvang en kwaliteit is de aanplant van rassen noodzakelijk. Met zaailingen weet je niet wat je krijgt. Geënte bomen van goedgekeurde rassen zijn duurder dan zaailingen, maar ze beginnen wel eerder goed te dragen en geven zekerheid over de kwaliteit van de noten. Er moet dus eerst een investering gedaan worden en het duurt meerdere jaren voordat de productie enige omvang heeft. Voor hazelnoten is dit ongeveer 3 jaar, voor walnoten

wel 5-10 jaar. Bij walnoten is er dus noodzaak om die eerste jaren op een andere manier inkomsten te krijgen. Dat kan met een tussenteelt, bijvoorbeeld van gras dat begraaft wordt door schapen of koeien, of wordt gemaaid en ingekuuld. Maar er kunnen ook enkele omlopen kerstbomen tussen worden geteeld. Voor dit soort vormen van agroforestry zijn er vele gewascombinatiemogelijkheden. Deze zijn op dit moment erg in opmars. De ondernemers die tot nu toe met bomen zijn gaan werken hebben veelal gekozen voor notenbomen, mede omdat aan notenbomen een verdienmodel te koppelen is.

Er zijn ook andere initiatieven in de markt om ondernemers te helpen om de investeringskosten omlaag te brengen. Bijvoorbeeld bedrijven die de koolstofvastlegging willen financieren. Dat maakt de stap makkelijker. Wellicht kunnen ook provincies hier een rol inspeken, bijvoorbeeld met een provinciale ondersteuningsregeling.

Vanwege de duurzame teelt, maar ook vanwege de eiwittransitie zijn wij ervan overtuigd dat de teelt van noten een vast onderdeel van natuur-inclusieve kringlooplandbouw zal worden. Ze hebben veel voordelen en er zijn verdienmodellen. We hopen dan ook dat de opkweek van notenbomen en de teelt van noten een mooie plaats krijgt in de toekomst van agrarische sector.

De Nederlandse Notenvereniging

De Nederlandse Notenvereniging is enkele jaren geleden opgericht en telt inmiddels 75 leden. Het doel van de vereniging is om de notenteelt in ons land te stimuleren en ondersteunen. Jaarlijks worden er bijeenkomsten georganiseerd, waarbij ervaring en kennis op het gebied van de teelt, van de veredeling en kwekerij en van de oogst en verwerking uitgewisseld wordt. Ook worden excursies en cursussen georganiseerd. Vanuit de vereniging is een monitoringprogramma opgezet om de ontwikkeling en productie van verschillende notenrassen vast te leggen. Binnenkort verschijnt een Handleiding Teelt van hazelnoten; aan een Handleiding Teelt van walnoten wordt gewerkt. Elk jaar verschijnen er meerdere nieuwsbrieven en de vereniging heeft uiteraard een website www.notenvereniging.nl

Er zijn nu al meerdere grote bedrijven (5 ha of meer) actief op gebied van notenteelt in ons land. Niet alleen als producent, maar ook als verwerker (Mobipers, Intersnack). Er zijn veel ondernemers die met hazel- of walnotenteelt starten. Vaak nog beperkt in oppervlak (1 tot enkele ha). Er zijn een aantal voorbeeldprojecten, zoals Bufferstroken 2.0. Een toepassing voor ondernemers in agrarisch gebied met voordelen voor ondernemer, bodemkwaliteit, landschap, biodiversiteit en oppervlaktewater. Er is steeds meer aandacht voor bomen in kippenuitlopen, bijvoorbeeld in de Gelderse Vallei. De laatste jaren zijn in heel wat kippenuitlopen walnotenbomen aangeplant. Dit geeft vluchtplekken voor kippen, notenproductie, op den duur mooi hout en aankleding van het landschap. Voor agroforestry zijn in Noord- Brabant en Gelderland netwerken opgezet, waar meer dan 100 agrarische ondernemers aan meedoen. Hierin spelen notenbomen ook steeds een rol. Ook in voedselbossen staan notenbomen. Notenbomen kunnen overal staan. Ook bij scholen, in lanen, bij particulieren en in openbare ruimtes. Het stimuleert ook het eten

van plantaardig eiwit en wakkert de vraag aan naar een kwalitatief goede Nederlandse noot.